

VEČERNI LIST

Cene po pošti:

za celo leto . K 84—
za pol leta . K 42—
za četrt leta . K 21—
za 1 mesec . K 7—
Za Ljubljano mesečno 7 K
Za inozemstvo mesečno 12 K—
Uredništvo in uprava:
Hopitarjeva ulica št. 6
Uredn. telefon štev. 50

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Velikansko delavsko gibanje v Italiji.

Za socializacijo podjetij.

Trst, 3. septembra. Pasivna rezistenca kovinarskih delavcev v Italiji se je razvila v silno delavsko gibanje, ki utegne imeti nedogledne posledice. Ko se je bilo začelo med kovinarji gibanje za štrajk, da tako dosežejo zvišanje plač in nekaj drugih zahtev, kar so bila podjetja v zasedenih pokrajinah delavstvu že lani dovolila, se je zvedelo, da mislijo delodajalci na štrajk odgovoriti z izprijetjem delavcev od dela. Mnogim podjetjem bi bil v sedanjem času slabe kupčije in pomanjkanja surovin štrajk zelo dobrodošel. Saj je bilo nekaj podjetij že skušalo ustaviti obrat, a so na delavski pritisk vzdžala delo.

Prav zato so sklenili kovinarji, da ne prizore štrajka, ampak samo »obstrukcijo« — pasivno resistenco. Kljub temu pa so industrialci sklenili, da delavstvo izpro in ustavijo obrate. Toda delavstvo se je bilo pripravilo na to in točno prestreglo udarec s tem, da je povsodi zasedlo vsa kovinarska podjetja in prevzelo obrate v svoje roke. Vse kovinske tovarne in podjetja v Rimu, Milanu, Turinu, Genovi, Benetkah in vseh drugih mestih so v delavski rokah. Povsodi se delo nadaljuje v največjem redu. Za ta svoj korak se je italijansko kovinarsko delavstvo skrbno pripravilo in se skoro vojaško organiziralo. Povsodi poslujejo delavski komitizi, letični delavski oddelki, notranje stotnije, disciplinarni sveti, stražna krkela, prehranjevalna služba, poročevalska služba, vsem ukazom se mora delavstvo strogo pokoriti. Disciplinarni je izvrstna in razpoložena med delavstvom vznešeno. Dela se z največjo vestnostjo in marljivostjo. Delavci, ki gredo domov na kosilo, prinašajo, ko se vračajo, jed tovarišem, ki so bili ostali na delu. Tovarne in podjetja so noč in dan zastražene po delavstvu, ki jih čuva kakor svojo last.

Industrijsko uradništvo je večinoma izostalo od dela in se sploh ne druži z delavsko stvarjo, tehniki in delovodje so se pa vsi vrnili na delo.

Delavstvo je odločeno, z vsemi svojimi silami boriti se za to, da sedanje stanje

— socializacija — ostane trajno. V tem slučaju je pripravljeno podaljšati delavni čas. Ako bi se pa oblast drznila, vporabiti proti delavstvu oboroženo silo na korist industrijcem, ki so se med vojno do grla napili ljudske krvi in ljudskih žuljev, »bodo delavci topot odgovorili tako, kakor se industrialcem še ne sanja.« Tako poroča rimski dopisnik »Laborator«. V sedanjem boju stoji za kovinarji pripravljeno na pomoč celokupno italijansko delavstvo.

Oblastveni varnostni organi in vojaštvo se večinoma obnaša več ali manj mirno, ne izzivajoče. Le v Genovi so se delavci spopadli s kraljevo stražo, ki je streljala. Ob tem je ostal en delavec mrtev, mnogo je bilo ranjenih.

V Turinu je hotela javna straža urediti v delavnice tvrdke »Fiat«, ker se je bila zanesla govorica, da ima delavstvo tam kaj skrite strojne puške. Toda delavci so z revolverji v roki pognali kraljevo stražo in policaje v beg.

Tudi iz drugih manjših krajev poročajo, da so se čete po kratkem odporu povsodi umaknile delavstvu, ki doslej nemoteno vodi obrate in nadaljuje delo.

V Napolu je skušalo okoli 300 delavcev iz ozadja vdreti v mehanične delavnice tvrdke Guasconi. Prihitela policija pa je delavce po kratkem boju pregnala. Aretirali so več oseb, med njimi anarhista Angelinija.

V napolskem pristanišču se je pripetila težak spopad med socialističnimi težakimi in delavci kooperativ, ki so jih bili delodajalci v naglici organizirali za razkladanje premoaga z ladij. En socialist je bil ubit, več ranjenih.

Italijanska vlada si mrzlično prizadeva da se spor med delodajalci in delavci poravnava na mirnem način. Minister za javna dela Labriola je imel dolge pogovore z industrijalci in zastopnikom delavstva posl. D'Aragona. Uspeha dosedaj vladna prizadevanja niso imela. Vlada je razglasila, da delodajalcev v boju za njihovo lastnino ne bo pustila na cedilu, ker smatra za svojo dolžnost, braniti socialni red.

mu nacionalističnemu meščanstvu, ki prav tako izdaja delavske interese.

Izključivši popolnoma narodno stvar, moramo simpatično pozdraviti ta štrajk, katerega cilj je uveljavljanje državljanskih pravic in svobod in na vse državljane brez razlike.

O poteku štrajka še niso došla nova poročila. Snoči se nam je poročalo, da danes jutraj nazbrže nastopi štrajk tudi na železnica. Ali se je to zgodilo, nam do te ure še ni znano.

Od stavke so bili iz vsega početka izvzeti: nameščenci v zdravstveni službi, ognjegasci, uslužbenci pri mestnem vodovodu, v aprovizacijah, konsumih, trgovinah z jestvinami, mlekarah, pekarnah, mesnicah, na pošti in brzojavu, v državnih uradih, dobrodelnih zavodih in pogrebnih podjetjih. Vse drugo delavstvo je obvezano stavkati.

Trst, 3. septembra. V Gorici, kjer socialisti nimajo posebne moči, se štrajk menda ni posrečil. Kakor poroča »Piccolo«, je prvi dan štrajka — 2. t. m. — oblast ukazala vse trgovine in delavnice odpreti, kar se je tudi zgodilo.

Proti sedanjemu štrajku se je izjavila italijanska narodnosocialna organizacija: Federazione Giuliana dei Sindacati Economici Nazionali. Ta se je ustanovila šele v zadnjem času in šteje glasom »Piccolo« 900 članov, večinoma menda nižji zasebni uradniki.

sklenila, da bo vse ozemlje tvorilo enotno demokratsko republiko, ki bo s sovjetsko Rusijo in sosednimi državami politično in gospodarsko stopila v prijateljske odnose.

Diktatura tretje internacionale.

Moskovska komunistična internacionala je predložila revolucionarnim socialistom raznih dežela, ki bi se ji radi pridružili, trde pogoje:

Vse stranke, ki hočejo biti sprejete v III. internacionalo, se morajo odpovedati vsaki samostojnosti in samoodločbi in morajo brezpogojno sprejeti smernice, ki so v komunistični internacionali obvezne za vse stranke in organizacije. Stranke posameznih dežela so le odseki internacionale. Celokupno upravo internacionalo vodi 15-članski izvršilni odbor, ki je odgovoren zgolj svetovnemu komunističnemu kongresu, ki zbora enkrat na leto. Če treba, si ustanovi izvršilni odbor v posameznih deželah svoje pomožne urade, ki so podrejeni edino-le njemu. Izvršilni odbor je v tretji internacionali najvišja in absolutna avtoriteta, za vse druge velja »železna disciplina«. Kdor se tej disciplini ne uda, se mora na zahtevo izvršilnega odbora izključiti. Iz vseh strankinih odborov, uredništev, strokovnih društev, parlamentarnih frakcij, zadrug, občinskih odborov itd. se morajo odstraniti vsi reformisti in središčniki nemški neodvisni socialisti in zameniti z zanesljivimi komunisti, po vseh deželah naj se osnujejo ilegalne komunistične organizacije, po vseh strokovnih društvih, delavskih in obratnih svetih, konsumih itd. se mora propagirati komunizem. Proti socialpatriotičnim patriotom in omahljivcem je treba voditi najostrejši boj in jih vreči ven. »Brezpogojno in v najkrajšem času« se morajo izključiti: Kautsky in Hilferding na Nemškem, Renner in Adler v Avstriji, Longuet na Francoskem, Macdonald na Angleškem, Hilljuit v Ameriki in Turati v Italiji. Amsterdamsko strokovno internacionalo mora delavstvo brezpogojno razbiti.

Ti pogoji moskovske komunistične internacionala so vzbudili med zmernejšimi socialisti vseh dežela mnogo ogorčenja. Stranke in voditelji posameznih dežela, ki se morejo sklicevati na mnogoletno delo ter manjše ali večje uspehe, nočejo žrtvovati svojih organizacij in sadov, nočejo postati slepo orodje v rokah maloštevilnih komunističnih diktatorjev. Angleške, nemške, ameriške in francoske delavske večine so moskovske pogoje že odklonile. Dunajska »Arbeiterzeitung« piše, da ti pogoji kažejo, da tretja internacionala nikdar ne more in tudi noče biti zveza vseh revolucionarnih socialističnih struj sveta, ampak le internacionala ene same stran-

ke: ruskih komunistov in njihovih napačnih čet v posameznih deželah. To je »internationalna diktatorjev«.

Potemtakem je zaenkrat tretja internacionala precej osamljena in ji naslov delavske internacionala nikakor ne pristaja. Vendar je ne smemo podcenjevati. Njena oblast v Rusiji, njena vojaška in politična moč na zunaj, njeni veliki cilji, njena trdovratnost in zaigranost agilnost, ki ne pozna nobenih meja in obsega vse dele sveta, jo delajo kljub vsemu nezadovoljnim masam še vedno privlačno. Njene nevarnosti se v polni meri zavedajo najmočnejše države sveta: Amerika, Anglija in Francija. In te v prvi vrsti, ker ima tam svoj sedež nasprotna internacionala: kapitalizem. Temu bi pač tudi mi privoščili poraz. Toda mi vemo, da materialistični komunizem ne ruši samo kapitalističnega gospodarskega reda ampak sploh vsak red in njegove temelje. Da pomenja torej največjo nevarnost za človeško družbo. Zato moramo materialistični komunizem tretje internacionala ne le odkloniti, ampak tudi brezobzirno pobijati. To nas pa ne sme motiti pri našem glavnem delu: da z neizprosno doslednostjo izpodkopujemo tla kapitalizmu in pripravljamo pot pravičnejšemu socialnemu redu, temelječemu na krščanskih načelih. To je naš veliki cilj, s katerim se more in mora le socialna misel in njena organizacija uspešno kosati s prevratnim komunizmom. Vsa druga socialna gibanja, ki ne vsebujejo krščanske misli, morajo v boju z boljševo podležiti, ker je le-to doslednejše in smelejše od vseh.

Naše krščansko misleče delavstvo naj se povsodi zave velikega svojega zvanja. Pod težo te zavesti naj nikdar in nikjer ne zataji svojega prepričanja, nikdar in nikjer ne množi vrst nasprotnih organizacij, nikjer in pod nobenim izgovorom ne ostaja zunaj naše organizacije. Krščanski delavci, ako se vam kje zdi, da so krščanske organizacije še premalo močne, da še ne nudijo dovolj varstva vašemu svobodnemu prepričanju in vašim delavskim interesom — bodite možje in jim s svojim pristopom, s svojim energičnim delom to moč dajte! Ne mislite, da smo jugoslovanski delavci sami: Po celem kulturnem svetu imamo tovariše, ki jih navdaja isti duh in imajo iste cilje.

Krščanska internacionala je tu. Gibljimo se, da bomo imeli kaj pokazati, ko stopimo s tovariši iz celega sveta skupaj!

Slike iz Maribora.

1. Slika: »Računari.« Kraj: Sokolska izletna pisarna. Čas: nedelja ob 10. uri ponoči. Po 3 urni zamudi — telovadba se je končala šele pozno v noč — se je zbral propagandni odsek h kratki seji, da izdela poročilo o uspehu sokolskega zleta. Ugotoviti je treba število udeležbe. Najprevo se dvigne Zvezni načelnik, ki je navajen gledati resnici v obraz in ki ve, kaj pomenijo za javni nastop potvorjene številke. Uvodoma izraza začudenje nad malo udeležbo z ozirom na izkazanih 45.000 jugoslovanskih Sokolov in Sokolic ter poudarja, da ne gre svet varati s številkami in se izjavi odločno za to, da se priobčijo resnične številke, ki jih čita iz svojega načelnikovega zapisnika: 33 zastavonoš, 150 konjenikov, 1323 slovenskih Sokolov, 793 slovenske Sokolice, torej slovenskega članstva približno 2200 ter 1100 Srbov in Hrvatov. Končno poudarja škodo, ki jo trpi sokolstvo na ugledu z navedbo napačnih števil. Kot dokaz navaja sprejem regnta, ko je časopisje poročalo o 4000 Sokolih in Sokolicah, dasiravno jih je vsak šolarček naštel samo 1500. Vzlic temu prepričevalnemu dokazu je zmogala struja Sokolov-netelovadcev, ki je poudarjala, da so številke postranska stvar ter predlagala število 4000, čemur je večina pritrdila. Poročevalec dopisnega urada dež. vlade se je v preveliki vnmii pridružil temu sklepu. In tako je svet bral drugič o 4000 Sokolih.

2. Slika: »Oj ti fotografii.« Kraj: telovadišče na Teznem. Čas: skušnja za

javno telovadbo. Številni fotografi švigajo z enega konca telovadišča do drugega, vsak želi, da bi ujel najlepše gibe, da bi potem razpečal čim več razglednic. A glej! Med njimi se dobe ljudje, ki nimajo smisla za lepoto vaj in so slikali ravno gibe, ki so bili najslabše izvedeni. Toda pazljivo oko številnih rediteljev je videlo te nevesče ljudi ter jih prisililo, da razbijejo vse te plošče, škodo jim povrne Savez. Drugi del telovadbe je že bolje uspel, ker so k vsakemu fotografu postavili posebnega stražarja. No, in svet strmi nad to telovadbo!

3. Slika: Zmagaprijatelj bivaše Avstrije. Kraj: sokolsko zborovanje. Čas: ponedeljek. Volitev starešinstva poteka početkom mirno, le izvolitev za podstarosto M. Lazar Cara, ki je član Marijine družbe v Zagrebu, se nekateri slovenski prenapeteži upirajo, toda utihnejo na zahtevo Hrvatov, češ-ker politika nima prostora v sokolstvu. Toda vihar se dvigne pri volitvi načelnika. Splošno prevladuje mnenje, da je dosedanji načelnik Vidmar vsled nedeljskega nereda nemogoč. Ta trenutek porabijo člani ljublj. župe, da spravijo svojega načelnika dr. Murnika na mesto Zveznega načelnika in udarijo tako župo Ljubljana I., ki je očitala dr. Murniku, da za časa svetovne vojske ni hotel govoriti z moštvom slovensko, da je prerokoval zmago Avstrije in da je postal nedemokratsko, ko je odklonil regentovo odlikovanje, češ da ni načelnik kakega kmetskega odseka.

In glejte čudeži! Legionarja Vidmarja je premagal črnožolti bivši avstrijski čast-

Generalni štrajk v zasedenem ozemlju.

Ljubljana, 4. septembra. Sedanji generalni štrajk, ki ga je v Trstu in ostalem zasedenem ozemlju proglasilo socialistično delavstvo, je nekaj posebnega. Ne gre za posebne delavske interese; za izboljšanje plač, socializacijo ali kaj podobnega, ampak za odpravo sedanjih splošnih upravnih in političnih razmer, za odpravo sedanjega fašistovskega vladnega režima. Proglas na delavstvo to jasno izražajo: »Proč z vojaškim sodiščem, proč z vojaškimi odloki, proč z razrednimi obsodbami, svoboda političnim obsojencem, odprava vojnih verig, upravne volitve, svobodna sestajanja in besede — to zahtevamo, to je namen stavke, nič več.«

Zares neznosne so morale biti razmere, ki so tržaške socialiste prignale do tega skrajnega koraka. Saj je znano, kako verno so socialisti služili italijanstvu v teh krajih, kako brezpogojno so se še v zadnjem času vedno izražali za to, da ti kraji so in morajo ostati v italijanski oblasti. Znano je, kako hladno so socialisti stali ob strani začasa strahovitih divjaštev naproti tržaškim Slovincem in Slovonom — vsem Primorju. Ako so se sedaj vendarle odločili, odločno nastopili proti italijanskemu režimu, je morala gnolba in nevdržnost tega režima presegati že vse mere. In res naglašajo proglas na delavstvo, da so postale razmere neznosne: vlada je postala gola sužnja fašistov.

Da ne bi Slovani tega štrajka pripisovali sebi in prilog, naglašajo proglas, da je štrajk istotako naperjen proti slovanske-

REPUBLIKA DALJNEGA VZHODA IN RUSIJA.

LDU Moskva, 3. septembra. (Brezplačno.) Vlada republike daljnega vzhoda je skupaj z odposlancem iz Vladivostoka

Širite „Večerni list“!